

13.11.2023

Група № 25

Урок № 15

Тема уроку: «Природа і людина в драмі-феєрії Лесі Українки “Лісова пісня”. Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями особистості, дійсністю і мрією. Художні особливості драми-феєрії»

Мета уроку: (формувати компетентності): *предметні* (визначати основні проблеми, порушені в «Лісовій пісні»; розкривати фольклорну основу; розкривати красу глибокого почуття, антигуманність меркантильності та користолюбства); *ключові* (уміти знаходити та систематизувати інформацію з різних джерел для виконання навчальних завдань; усвідомлювати значення етичних норм в особистому та суспільному житті, прагнути їх дотримуватися; уміти пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; логічно висловлювати власні думки; давати оцінку героям, використовуючи навички критичного мислення; критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі); *загальнокультурні* (усвідомлювати кохання як життєствердне почуття, джерело творчої сили, що стимулює духовне піднесення, збагачення, розквіт людини; розвивати вміння бачити переваги високої духовності над буденністю).

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте **ст. 224-225** у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.*

2. **Законспекуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (ОСНОВНЕ):**

Як у творі розкривається проблема людини й природи?
Дядько Лев «дуже добрий з виду», у нього «довге волосся білими хвилями спускається на плечі з-під сивої шапки-рогатки», на ньому світлий, ясно-сивого кольору полотняний одяг, що свідчить і про високий естетичний смак тих, хто цей одяг робив, і про високий естетичний смак тих, хто його носить. Змальована світлими фарбами зовнішність дядька Лева гармоніє з душевною його красою та з ніжною красою лісового куточка.

Досвідчений дядько Лев з тих обдарованих буйною фантазією людей, які можуть упіймати казку вітру, землі, місяця, води, пташки, дерева, трав, а силою отого мудрого слова одухотворити добро, красу чи знешкодити зло; він з

тих людей, які в лісі можуть «зустріти» Лісовика й Перелесника, Мавку й Русалку, Водяника. Дуже трепетно він ставиться до столітнього дуба, прагнучи зберегти лісового красеня від сокири, заповідає поховати себе сааме під ним. На жаль, споживацький спосіб життя перемагає: Килина з матір'ю Лукаша після смерті дядька Лева продають його. Завдяки Мавці Лукаш починає розуміти, що в лісі нічого мертвого немає. Пригадайте, як він зумів збагнути почуття ясена до дикої рожі. Лукаш розуміє, якою безборонною може бути природа, аж тоді, коли Лісовик перетворює його на вовкулаку.

Для Мавки в лісі існує безліч табу, зокрема заборона нищити живі рослини. І навіть коли вона намагається порушити заборону, прагнучи догодити матері (діалог Польової Русалки з Мавкою) і врятувати своє кохання, перемагає споконвічна істина — не руш живе, не вбивай! Тому Мавка врізає собі руку. Для матері Лукаша й Килини природа є засобом споживацтва, задоволення власних потреб. Коли вони прийшли жити в цю місцину, вона вражає своєю первозданністю, незайманістю, людина тут не господар, а гість. У ремарці до другої дії ми спостерігаємо, що людина, облаштовуючи свій побут, нищить гармонію, красу навколо себе. **Порівняймо:**

До приходу людини «Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Посеред ліса простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скраю переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину — то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка. Струмок той вибігає з гущавин ліса, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хащах. Само озеро — тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині. Містина вся дика, таємнича, але не понура,— повна ніжної задумливої поліської краси. Провесна. По узліссі і на галяві зеленіє перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Деревя ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, odkриваючи блідо-блакитну воду»

Після приходу людини: «На галявині вже збудовано хату, засаджено городець. На одній нивці пшениця, на другій — жито. На озері плавають гуси. На березі сушиться хустя, на куцах стримлять

горшки, гладишки. Трава на галявині чисто викошена, під дубом зложений стіжок. По лісі калатають клокічки — десь пасеться товар».

Неоромантизм (новоромантизм) — так називала Леся Українка та інші творчий метод тих письменників кін. XIX — поч. XX ст., які поєднували у своїй творчості реалістичне зображення життя з романтизмом.

Леся Українка писала: «Справжній новоромантизм зневажає не самий натовп, тобто не особи, що складають натовп, а той рабський дух, який змушує людину добровільно зачисляти себе до натовпу, як до чогось стихійного, що поглинає, нівелює, стирає індивідуальність, приносить її в жертву інстинкту, стадності. Новоромантик протиставляє натовпу не героя, не вибрану особу, а суспільство свідомих осіб, у якому він, цей натовп, розчинився б без залишку»:

Ознаки:

- властива виразність суспільних ідеалів;
- прагнення до визволення особистості;
- гармонія ідеалу з життєвою правдою;
- Леся Українка не поділяла персонажів на головних і другорядних, а наділяла всіх якостями повнокровних самоцінних особистостей;
- її ліричні та драматичні твори наснажені визвольним пафосом, їм притаманні гострота конфлікту між добром і злом, правдою і кривдою, оптимістична віра в перемогу перших.

Драма-феєрія (від франц. — фея, чарівниця) — один із жанрових різновидів драми. Для цього драматичного виду властивий фантастично-казковий сюжет, у ньому відбуваються неймовірні з реального погляду перетворення, поряд з людьми діють створені уявою письменника фантастично-міфічні істоти.

На основі знань про неоромантизм як літературний напрям доведіть, що «Лісова пісня» твір неоромантичний. *(Неоромантичне утвердження духовно-естетичної сутності людини, її творчих можливостей; конфлікт між буденним життям і високим пориванням душі особистості, дійсністю і мрією; індивідуальність і натовп).*

Характерною ознакою драматичного твору є конфлікт. Доведіть, що в «Лісовій пісні» наявний конфлікт між буденним життям і високими пориваннями душі. *(Мавка - це лісова істота, представник одухотвореної природи, яка є*

гармонійною й досконалою. Лукаш спочатку також прагне до досконалості й краси, проте в ньому перемагає матеріально-приземлене. («Лісова пісня» - неоромантичний твір, тому Леся Українка показує велику прірву між реальним життям людини та її високим призначенням.)

Зіставляючи природу та людину, Леся Українка доводить, що світ природи гармонійніший за людський. Покажемо це на конкретних прикладах. Прочитайте в особах першу розмову Мавки з Лісовиком. Доведіть, що найсолодше слово для лісових істот – це *воля*, і вони найбільше бояться її втратити.

3. Виконайте літературний диктант

1. Твір написано в стилі...
2. Фольклор якого регіону України використала письменниця у творі?
3. Суперницею Мавки у творі виступає.
4. Бездуховність й обивательську обмеженість утілено в образах.
5. Слова «Я маю в серці те, що не вмирає!». належать.
6. Кого описано в рядках: «. молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одяга на йому міниться барвами, від каламутно — жовтої до ясно — блакитної і поблискує гострими золотистими іскрами».
7. Жанр феєрія означає.
8. У які пори року відбуваються події у творі?
9. Розташувати події в правильній послідовності: Лукаш одружується — Мавка не дає Лукашу наточити соку з берези — Мавка перетворюється на вербу — Лісовик перетворює Лукаша на вовкулаку.
10. Кому належать слова: « Ой лишенько! Іще не починала! Ой мій упадоньку! Що ж ти робила? Нездаренько! Нехтолице! Ледащо!».
11. Хто до кого казав: «Що лісове, то не погане, сестро, Усякі скарби з лісу йдуть». 12. Хто до кого говорив: «І та вже відьма? Ба, та вже судилось відьомською свекрухою вам бути» ...
13. Кому належать слова: «Я з кодлом лісовим не накладаю так, як твій рід рід! Зрубай її, як хочеш, хіба я бороню? Ось на й сокиру»..
14. Хто до кого звертався: «Заграй, заграй, дай голос мому серцю! Воно ж одно лишилося від мене»..
15. Хто з героїв ріже свого пальця, щоб урятувати красу Русалки Польової?

16. Лукаша перетворює на вовкулаку...
17. Забирає Мавку під землю...
18. Рятує Мавку, огортаючи вогнем вербу, на яку вона перетворилася.
19. Захищає дуб від охочих його зрубати.
20. Старість та поміркованість у творі символізують.
21. Який музичний інструмент є символом поетичної душі Лукаша?
22. Чий портрет: «Він древній, сивий дід, довге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням звисають аж до пояса. Шати на ньому — барви мулу, на голові корона із скойок. Голос глухий, але дужий».
23. «Не точи! Се кров її. Не пий же крові з сестроньки моєї!». — хто, кому про кого говорить?
24. Чий портрет: «Гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, з чорними бровами, з блискучими очима».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

Микола Вороний
(1871—1938)

13.11.2023

Група № 25

Урок № 16

Тема уроку: «Життя і творчість Миколи Вороного, багатогранна діяльність поета. Творчість М. Вороного – перша декларація ідей і форм символізму»

Мета уроку: : знати основні віхи життєвого і творчого шляху Миколи Вороного; вміти розпізнавати символічний твір серед інших, характеризувати тематику і проблематику віршів Миколи Вороного,

визначати їхні жанрові і ритмомелодичні особливості; вміти вказувати на художні ознаки символізму у творі; розвивати національну свідомість як важливий фактор громадянської позиції кожного; виховувати любов до поетичного слова.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте **ст. 229-232** у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

<https://www.youtube.com/watch?v=rmsSaRqELKw&t=72s>

3. **Законспекуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (ОСНОВНЕ):**

Микола Кіндратович Вороний народився 24 листопада (6 грудня) 1871 року в сім'ї ремісника. Батько — К. П. Вороний походив із кріпаків, мати — О. Д. Колачинська — з роду освітнього діяча XVII– XVIII століття, ректора Київської академії П. Колачинського. Навчався в Харківському реальному училищі, пізніше — в Ростовському реальному училищі, звідки був виключений за зв'язки з народниками, читання й поширення забороненої літератури. Три роки перебував під наглядом поліції із заборонаю вступати до вищих навчальних закладів Росії. Продовжував навчання у Віденському і Львівському університетах (філософський факультет).

У Львові зблизився з І. Франком, який справив великий вплив на формування його світогляду, літературно-естетичних поглядів. Працював бібліотекарем і коректором Наукового товариства імені Шевченка. Мріяв стати режисером. Мрія збулася — режисер українського театру товариства «Руська бесіда».

Працював у редакції журналу «Життя і слово», де вів рубрику «Вісті з Росії». Допомагав І. Франкові у виданні газети «Громадський голос» і «Радикал», деякий час був неофіційним редактором журналу «Зоря». З 1897 — актор труп М. Кропивницького, П. Саксаганського, О. Васильєва та ін. 1901 р. залишив сцену й служив в установах Єкатеринодара, Харкова, Одеси, Чернігова. Загалом театрові М. Вороний віддав третину свого життя. У 1910 році оселився в Києві, працював у театрі М. Садовського, викладав у театральній школі. Жовтневої революції Вороний не сприйняв і в 1920 р. емігрував за кордон. Жив у Варшаві, де зблизився з польськими письменниками Ю. Тувімом і Л. Стаффом, невдовзі переїхав до Львова. Викладав в українській драматичній школі при Музичному інституті імені М. Лисенка, деякий час був директором цієї школи. Після повернення в Україну (1926) вів педагогічну й театрознавчу діяльність. Перші поетичні твори написав ще навчаючись у Харківському реальному училищі. Друкуватися Вороний почав у 1893 (вірш «Не журись, дівчино»).

Публікувався в періодичних виданнях «Зоря», «Літературно-науковий вістник», «Засів», «Дзвін», «Сяйво», «Рада», в антологіях, збірниках, декламаторах початку ХХ століття: «Акорди», «Українська муза», в альманахах «Складка», «За красою», «Дубове листя», «На вічну пам'ять Котляревському», «Багаття» та ін. У 1901 в «Літературно-науковому вістнику» опублікував відкритий лист програмного характеру, де закликав письменників до участі в альманасі, «який змістом і формою міг би хоч трохи наблизитись до нових течій і напрямів сучасних літератур». У виданому ним альманасі «З-над хмар і долин» (Одеса, 1903) поряд з модерними поезіями були представлені твори поетів, що гостро виступали проти декадансу, «чистого мистецтва» та інших течій у літературі й мистецтві, — І. Франка, П. Грабовського, Лесі Українки, М. Старицького, В. Самійленка та ін.

Перша збірка Вороного «Ліричні поезії» вийшла 1911 р. у Києві (важкий період для письменника: розлучення з дружиною, яку любив протягом усього

життя). Вірші були сповнені музикальності, свіжості образів. У наступній збірці «В саяві мрій» (1913) Вороний іде шляхом певної естетизації, самозамилування ліричного героя. Поезія Вороного дедалі глибшає змістом, порушує загальносвітові теми, філософські питання («Мандрівні елегії»). Він одним із перших уводить у лірику тему міста, переймає ряд традиційних мотивів європейської поезії, де протиставляється поетична одухотвореність і буденність, утверджує нестримне прагнення людини до краси, світла, осягнення космосу («Ікар», «Сонячні хвилини»), розкриває трагізм духовної самотності (цикл «Осокори»). Орієнтована передусім на читача, вихованого на кращих зразках світової літератури, поезія Вороного була, за висловом О. І. Білецького, «явищем високої художньої цінності».

Творчість Вороного знаменує розрив з народницькою традицією, їй притаманна різноманітність метричних форм і строфічних побудов. Тяжіння до модернізму не перешкоджало Вороному писати твори, пройняті щирою любов'ю до народу, шаною до його кращих синів («Краю мій рідний», «Горами, горами», «Привид», вірші, присвячені Т. Шевченкові, І. Франкові, М. Лисенкові). Водночас створює поезії, у яких висміює національну обмеженість, псевдопатріотизм, його антигуманістичну, аморальну сутність («Мерці», «Молодий патріот», «Старим патріотам»). Вороному належить ряд мистецтвознавчих («Пензлем і пером») і театрознавчих розвідок («Театральне мистецтво й український театр», 1912; «Театр і драма», 1913, у якій виступає прихильником системи Станіславського; «Михайло Щепкін», 1913; «Український театр у Києві», 1914; «Режисер», 1925; «Драматична примадонна», 1924 — про сценічну творчість відомої актриси Л. Ліницької). Вороний — автор ряду літературознавчих статей, театральних рецензій. У спадщині Вороного значне місце посідають переклади й переспіви з інших літератур. На початку тридцятих років митця судили, вирок — трирічне заслання до Казахстану. Вирок було замінено забороною проживати в Україні. Син Марко прагне добитися помилування, але його звинуватили в націоналізмі, заарештували й відправили на Соловки.

Вивчення архівів КДБ (комітет державної безпеки) дозволило документально точно визначити, що Вороний проходив по груповій справі з традиційним для

того часу формулюванням «за участь у контрреволюційній військово-повстанській організації» і 29 квітня 1938 року особлива трійка при НКВС (народний комітет внутрішніх справ) Одеської області розглянула «справу тринадцятьох» і всім винесла вирок «розстріляти». М. Вороного розстріляли 7 червня 1938 р.

Патріотична лірика Вороного — яскравий художній документ часу революційних перетворень: у ній акумульовано прагнення кращих синів нації збудувати свою державу.

Символізм (від гр.— знак) — літературний напрям, що сформувався у французькій літературі 70-х років XIXст., а пізніше увійшов і в інші європейські літератури. На думку теоретиків і практиків цього напрямку (Артюр Рембо, Поль Верлен, Стефан Малларме), художня творчість має передавати за зовнішнім зображенням і його приховану внутрішню суть. Літературний твір може передати спілкування людей не стільки через слова, як через діалог їхніх душ.

В українській літературі символізм представляє творчість Миколи Вороного, Олександра Олеся, раннього Павла Тичини. Ці поети наблизили вірші до музики,

виявили високу культуру художнього слова, їхні твори особливо збагатили українську інтимно-особистісну лірику, піднесли її на рівень світових зразків.

«Особливості поетичного стилю М. Вороного».

- Найхарактерніша риса поезій — музикальність.
- Звернення до різноманітних віршових розмірів.
- Різноманітна строфічна будова (двовірш, терцети, пяти- і шестирядкова строфи).
- Багатство, краса, чистота мови.
- Використання образів-символів.

4. У робочому зошиті зробити аналіз поезії «Іванові Франкові».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.